

Mitä kuuluu museologian opetuksen käytäntöihin?

Sirkku Pihlman

Maamme yliopistoissa ei kai enää opeteta kovin yhdenlaista museologiaa. Museologian alkuopetuksen miljööt ovat eriytyneet ja oppiaineen asemassa on yliopistokohtaisia eroja. Opettajien persoonat, taustat ja tavoitteet vaikuttavat paljon siihen, mitä painotetaan ja millaisia porkkanoita oppimiselle tarjoillaan.

Nopeammin, korkeammalle

Turun yliopiston museologian opintojen erikoislaatu muihin verrattuna on ainakin symbioosi kahden yliopiston välillä ja rajoitettu sisäänotto. Opetuksen tahti on aika verkkainen, sillä kontaktiopetusta pyritään antamaan resursseihin nähden paljon. Perus- ja aineopinnot kestävät Turussa yhteensä kaksi ja puoli vuotta ja niitä opetetaan rinnan. Helsingin yliopistossa ollaan nykyään paljon pikaisempia: Perus- ja aineopinnot opetetaan peräkkäin puolentoista vuoden syklissä. Perusopinnot ovat Helsingissä kaikille avoimet, aineopinnot on kiintiöity. Jyväskylässä museologia taas on vapaasti valittava sivuaine, jonka voi myös vaihtaa pääaineekseen. Jyväskylän museologian professori Janne Vilkuna haluaa käynnistää museologian maisterinohjelman ja samalla ulkoistaa perus- ja aineopinnot. Mitä se tarkoittaa? Perus- ja aineopinnot kai jäisivät silloin Jyväskylän avoimen yliopiston ja Suomen muiden yliopistojen kontolle. Maisterikouluun haettaisiin eri yliopistoista. Jyväskylä pyrkii erikoistumaan myös museologian tutkijakoulutukseen ja soveltavaan tutkimukseen. Museologian syventäviä opintoja suorittavat kohtaavat tulevaisuudessa Jyväskylän yliopistossa riippumatta aineopintojen suorituspaikasta. Museota muistiorganisaationa pohtivat eri alojen ja eri yliopistojen jatko-opiskelijat voivat puolestaan tavata toisiaan vaikka MEMORNETissa, Yhteiskunnan muistifunktioiden tutkijakoulussa. Sitä koskeva suunnitelma on työstetty Tampereen yliopiston Informaatiotutkimuksen laitoksella, ja hakemus on jätetty opetusministeriöön vuoden 2005 lopulla. *Tutkijakoulu keskittyy erityisesti digitalisoitumisen aiheuttamiin periaatteellisiin ja käytännöllisiin muutoksiin yhteiskunnan muistifunktioiden (arkistot, kirjastot, museot) toiminnassa.*

Opetuskumppaneita etsimässä

Vakiintuneet kurssit, jotka siirtyvät uudesta vanhaan tutkintoon, ja niiden motivoituneet erikoisasantuntijaopettajat ovat Turun oppiaineelle hyvin tärkeitä ja opetuksen järjestäjän kannalta helppojakin.

Uusi tutkintojärjestelmä on muilta osin aiheuttanut hiukan hiusten repimistä. Teemat ja toteutustavat hakevat vielä uomiaan. Mielikuvitusta ja luovuutta tarvittaisiin kovasti, aikaakin. Rahattomuus ryydittää kaikkea toimintaa. On voitava tehdä siitä huolimatta, lakaista moinen pikkuseikka syrjään. Yhteistyökumppanit ja voimien yhdistäminen on jonkinlainen taikasana, vaikka ei ongelmaton. Turun museologiassa on pakko uskoa, että mitä useampi tarjoaa ruoka-aineita, sen halvempi mutta parempi soppa. Tämä kumppanijahtti ei ole yksinomaan pahasta, sillä se muistuttaa konkreettisesti kulttuuriperintötoimijoiden kirjavasta kentästä. Heitä löytyy yliopiston muista oppiaineista, toisista yliopistoista, museoalalta ja aivan muista organisaatioista. Käytännössä

vaikuttaa siltä, että yhteistyö yliopistojen ulkopuolisten tahojen kanssa on lopulta matalamman kynnyksen takana. Tarvetta yhteistyölle on ikään kuin enemmän, ja erilaisuus antaa voimaa ja herättää kiinnostusta. Kohtaamiset opetuksen yhteydessä tuottavat molemminpuolista hyötyä, eikä rahaa tässä vaihdannassa aina tarvita. Jotain siementä jää itämään, vaikka yhdessä tekemisen tilanteet ovat lyhyitä. Kulttuuriperintötoimijoiden kentän monipuolisuus, rikkaus, ristiriitaisuuskin pääsee parhaassa tapauksessa osaksi opetustilanteita. Huonommin onnistuessaan tuloksena voi olla enimmäkseen kaaosta.

Tervetullut kumppani museologialle tulee olemaan Turun yliopiston ja Åbo Akademin välisenä yhteistyönä ensi syksynä käynnistyvä perusopinnojen laajuinen Arkistotiede/Arkivvetenskap. Vastuuoppiaineina ovat Suomen historia ja Nordisk historia.

Museoliitto ottaa roolia

Museolain uudistusprosessi käynnisti museologian täydennyskoulutuksen suunnittelun Suomen museoliitossa. Haluttiin varmistaa mahdollisuus museoissa jo työskentelevien muodolliseen pätevytykseen ja samalla museologian vaikutuksen lisäämiseen museoissa. Yhdessä museologian oppiaineiden edustajien kanssa museoliitto kehitti 10 op:n Verso-verkkokurssin, joka on kertaalleen vedetty läpi syksyllä. Museot kustantavat kurssia työntekijöilleen ja sille on kysyntää; uusi kurssi käynnistyy kohta. Kurssia voi käyttää myös korvaamaan osaa museologian perusopinnoista, jos haluaa jatkaa alan opintoja yliopistossa.

Museoliitto on ollut muutenkin toimelias. Se kerää Museohistoriaprojektissaan tietoja siitä, mitä Suomen museoiden historiaan liittyen on tähän mennessä tutkittu. Luetteloon on liitetty myös Turun museologian opiskelijoiden proseminaaritöitä. Nehän ovat oppiaineen tutkimustuotoksia.

Mitä siten tehdään?

Museologia on Turussa monin tavoin käytäntöihin kytkeytyvä oppiaine, mikä on sen vahvuuskin. Tutkimuksellisuuteen – kulttuuriperintöprosessien tutkimiseen - panostaminen tulee kuitenkin olemaan välttämätöntä, muuten ei ole mitään kytkeä käytäntöihin. Tutkimuksellisuus uhkaa vähetä entisestään, kun sivuaineen proseminaarit päättyvät. Pelastusta etsitään meillä teemaseminaarista, joka hakee vielä työmuotoaan ja asemaansa. Siitä on kuitenkin syytä kehittää tutkimuksen(kin) väline, vaikka proseminaria vapaamuotoisempi. Kun osaisin, johdattelisin teemaseminaaria kasvupohjaksi tutkimukselle ja keskustelulle, jolla olisi vaikutusta myös koko oppiaineen kehittämiseen.

Pienen oppiaineen toiminnassa voi jokainen toimija olla tärkeä ja jokainen opiskelijakin voi omalla persoonallaan ja erilaisilla kokemuksillaan, taidoillaan ja yhteiskuntasuhteillaan onnistua tuomaan jotain olennaista museologiaan. Museion ry:n merkitys nousee verkkolehden myötä jälleen korkean askelman. Lehti on oppiaineen kannalta arvokas kannustin ja todellinen foorumi. Ihailen ja ihmetellen katson opiskelijoihini, joista on hyvin omatoimisesti kehittynyt aivan oivallisia kulttuuritoimijoita.

Mitä siis tehdään? Mitä vaan, mikä ruokkii innostusta ja kiinnostusta kulttuuriperintöprosesseja ja niiden tutkimista kohtaan.